

NAJÓ ÚCZBA

Edukacyjny dodatek do „Pomeranii”

nr 10 (10), gódnik 2007

P
O
W
I
Ô
S
T
C
Z
I

Rómk Drzéždžónk LARWA

Jakno dzeckò baro lubił jem bawic sã na piätre naji chèczë. Jak mie gôdôl tatk, wébùdowónô òna òsta w 1934 rokù bez staršich mój mémë. Od tegò czasu na piätre nazbiérao sã baro wiele stôrêch rêmôtów, chtérñech szkôda bôlo wérzucë.

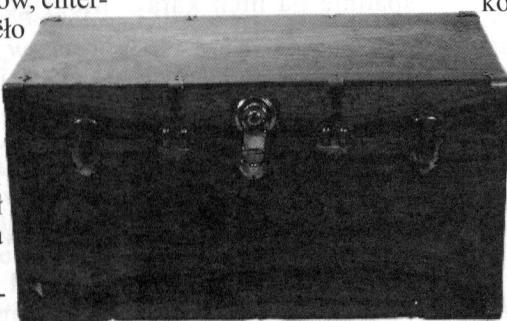
To sã jesz mòže przedac – gôdôl mój tatk a wnôszôł wszetkò na góra.

Nénka cza-sã na to szpô-rowanié szkallowa, ale w głabi serca ji téz zól bôlo nêch stôrêch ruchnów, stôlkow a statków jacych úžiwalë jesz ji starszi, a mój ópowie.

Dlô mia bél to kré-jamny mól, wjacizm želë dêchë, pûrtczi a czarownicë zataconé westrzód nêch niepôtrzébnich, pôkrêtich pichâ a pa-jiczenama sprzątow.

Nôbarži cekawi jem bél, co kréje sã w ti malowóny, zamkli na klucz kasce.

Tam sã prôwdzêwé skarbë schówóné. Jak

Trzimôl mòckò, ale w kùncu jem dobéł – kréjemnota òsta òdkrétó!

W kasce nalôzj jem wszelejaczé cëda: ruchna, czôrny klobùk, czôpk z dakâ, papié-rowé pieniadze, lëstë z wòskowima sztâplama, albùm ze žôltima zdjäcama i larwa, takô co jã panëszczi zaklôdałë. Udbôl jem so zrobic mémie szpört. Włožił jem larwâ... i w tim sztôce zaczalo sã ze mną cos dzywnégò dzejac. Wéroslë mie rodzi i têp, râce i nodži

mdzesz kask wikszi, to jô cë je pòkôža – gôdiwa mie nénka. – Ale terô w ni nie grzebi!

Jô doch ni mógl zdac, jaž mdâ kask wikszi!

Reno, a bôlo to prawie we Wiléjâ, wzâj jem szték cwiardégò dróta, zakrôdł sã na piäter a zaczal majstro-wac w zómku kastë.

zmieniľ sã w kòpeta, a cali obrósł jem biôlą szerszla.

Mëeëëma, mëeëë-ma – znékôl jem w dót.

Wparził jem w kùchniâ, dze mëma z tatkâ wiléjnâ wieczerzâ rëchtowal i zaczal jem jak òdzewiali skôkac a blékac:

Taaatkù, mëeëëm-kò, reeeetëëëjce.

Ejneje, panëszczi latos tak flot sã przeszłé. To doch jesz nie je czas – rzekl tatk, a mëma wzâla szôtorâ i zaczala mie bütén wénékiwac.

Mëeëëma to jôôôô jeeeem, twój syyyynk... – blék-nal jô nôglosni, jak rozmiôł.

Tatk z mëmką sta-nâlë zadzëwiony.

Czemùz tê sã przezeblekt, za sztót wieczerza, a tê so wipczi robisz. Biéj zarô w swójâ jizbâ a włożë ne ruchna, co jem cë przeréchtowa – powiedza nénka.

Jôôô ni móòò-gäää. Wszetkòòò beeéez naqâq laaaar-wâäää...

Terô jô rozmiejä. Tê grzebôl w ny kasce na piätre, jo? Kuliż razy jô cë mia gôdóné,

żebë tê w niã nie za-zérôl! Nê ju nie rikój – mëma pòmûjka mie pò kòzym lepie, a drëgå râkâ scygnâla ze mie nã zaczarzoną larwâ. W tim samim sztóce stôl jem sã nazôd knôpâ.

Kôl wiléjny wieczerzê pòdzelëlë më sã ôplôtkâ, zjedlë smaczné zjestkù, zaspiewale kôlädë i pòsmielë më sã z nêch prôwdzêwêch panëszkow jaczi pòzdze wieczerzê do nasi chèczë. Czej jem ju w lózkù ležôl, mëma przeszla dac mie kusa.

Mëma, rzeczë mie skąd na larwa wzâla sã w naszim dodomie? Chto jã tu przeniósł? Z czegò òna je zrobiono? Czë pò prôwdze òna je zaczarzonô, czë to blós mie sã sniło?

Synkù, kôzôdô wié-dzô mô swój czas. Jak mdzesz kask wikszi, tej jô cë wszetkò opowiém. A terô biéj spac.

Wicy jem sã o nick nie pitôl, bô jô ju wie-dzôl, że cekawosc mòže zamienic môlegò knôpa w strôszégò kôzla.

Wiele lat pôzni mëmkâ, tak jak obieca, opowiedza mie historiâ o zaczarzony larwie, ale jô wama ji nie rzekâ, bô wa jesta jesz kask za moli.

„NAJÓ ÚCZBA” – EDUKACYJNY DODÓWK DO „PÓMERANII”

Redakcjo: Jiwona i Wójcech Makurôcë

Stałô wespôłrobota: Bożena Úgowskô, Hana Makurôt, Tomôsz Fópka, Romón Drzeždžón,

Janusz Mamelsczi

Skłod DTP: Wójcech Makurôt

Wëdanié udëtkowioné bez Ministra Bénovëch Sprawów i Administracie

Janusz Mamelsczi

LËLIJÔ I WÒJCËSZK

Nigle na Pòmòrska przeszła pròwdzêwô wiara, kaszëbsczi lud starowno wëznówôł swójich bògów. Tcził jich na rozmajitich swiätic placach: gó-rach, w gajach, przë stolemnych dâbach i sztaturach. Kaszëbi znôszelë jima òfiarë, módlélë sã do nich, prosélë ò szczescé, ò wëbôcze-nié i dzákowelë. Wiara w te bóstwa parlaczka kaszëbscze plemiona. Wiele jiwru, rajbachù, pòdzélénkow a nawetka biôtków zdarzelo sã w Pòmòrczi, nim wszëtcë przejälë pròwdzêwą wiarã w Trójje-durnégò Bòga.

Mëslëbój, przédnik môlegò plemie-nia, co żélo tam, dze Brda wpôdô do jezora Szczëtno, na dzysyssi zemi czluchòwsczi, bél proszony do Gniezna na ùroczësti chrzest wiôlgòpôlszczégò ksâca Mieszka. Razem z jiny-ma bél slêchôl nôuków przed chrztem, a późni sã namëslił téz przë-jąc nową wiarã. Dôł sã òchrzcèc tegò samégò dnia, co Mieszkò. Roz-pôlony misyjnà redoscą razem ze sénem prze-jachôl nazôd do swójich. Wzał téz jednégò ksâda, z tich, co to przéjachelë do Gniezna wespół z czeskà princeskà Dubrawą. Oni pôrâ dniów starowno nawrócelë wszëtcich miészkań-ców. Wiele z nich późni dało sã òchrzcèc, leno wiâkszi dzél ôstôł przë-wierze starków.

Ksâdz jachôl nazôd do Gniezna, a Kaszëbi sã pòdzelélë na dwa kar-na. Swiêzo nawrócony

przenioslë sã na ôstrów i wëstawiłë tam kòscólk. Reszta òsta na lądzie i czestnia wiôldzi dąb, co stojôł na westrzódku swiätego gaju. Nowim przédnikiem ôstôł Lu-togniêw.

Z pòczatkù wszëtcë želë w zgôdze, kôzdégò dnia spòtikelë sã przë rozmajitich robòtach. Wiele z nich bêlo doch sparłaczonych ze sobą krewnotą. Czasem bez wiarâ rozdzeloné bêlé familje, zakochóny, chòc żeniali.

Syn Më-slëbòja, Wòjcëszk, téz bél z a k ò c h ó n y – jegò brutką bêla córka Lu-togniewa, Le-lijô. Mëslëbój na chrzce przë-jał miono Miklosz, a jegò sëna zwelë terô Jan. Jónk i Lilkä z pòczatkù schôdélë sã baro czasto, abò na ôstro-wie, abò na lądze, abò téz na czôlinie na jezorze.

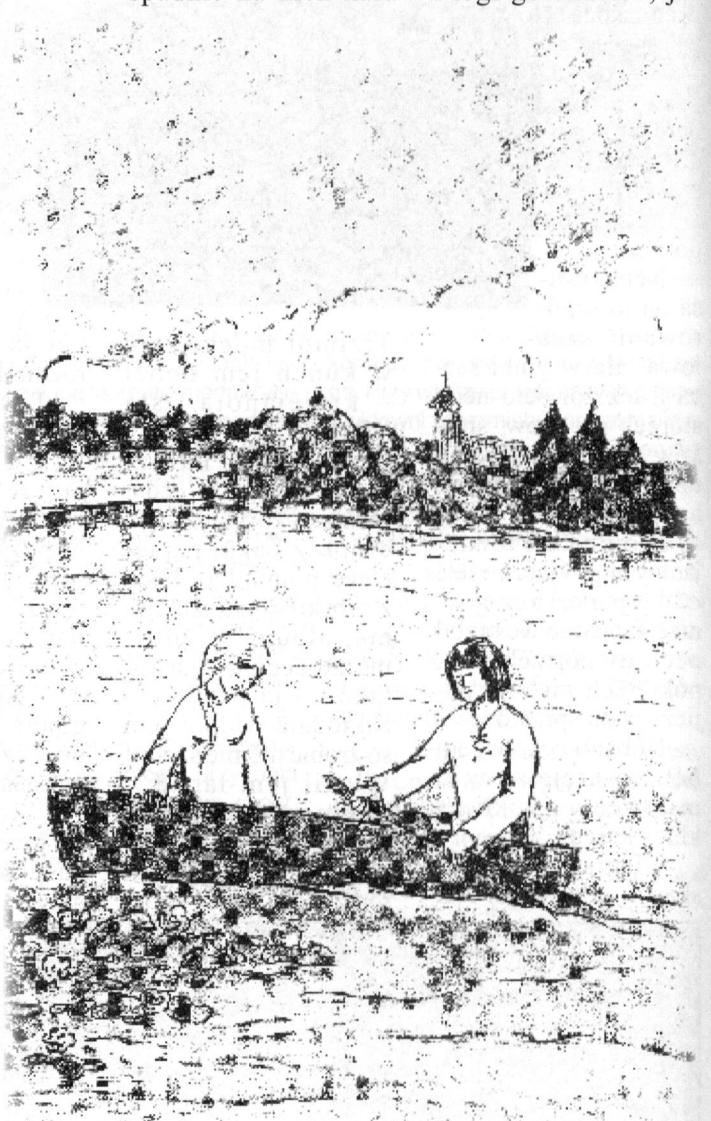
Ale późni wszëtkò ûlo-żelö sã jinaczi. Miklosz, terô starszi chrze-scëjañsczi gmi-në, corôztowiâcy òd wszëtcich wëmögôł. Wëmisłôlwied-no nowé zakô-zë. Z pòczatkù ogranicził chò-dzenie na ląd, późni czesto tegò zabro-nił. Mówil, że pògónie mié-

szają w głowach rëch-cónom. Na ôstatku zakôzôł jima przë-chadac na ôstrów. Wszëtcë sã dzewòwelë, ale pamiâteliê nôuczi ksâda, že mûszqà slep-chac starszych.

Na ląd do pògónów mógl chòdzec blós Miklosz w towarzëstwie wòjarzów. Obrôzôł swiäti dąb i namôwiôł do jegò rozwaleniô. Strasził wszëtczich, że jak nie przejim-ną pròwdzëwi wiarë, spadnie na nich kara

Bòskô. Z pòczatkù nicht sã nic z tegò nie robił, ale Miklosz ni miôł miarë. Jednégò dnia òn z wòjarzama bél wpôdł do swiätego gaju i próbówôł scać swiäte drzewò. Chùtkò jich stamtädka przenë-kelë i zakôzelë wstâpù do wsë. Miklosz tej nakôzôł rozwałec môt, jeden le, co łączył ôstrów z lądem.

W jegò placu zbù-dowelë schowony pòd wòdą môt ze skórów. Mógl gò ûnaszac, jak

cygnął za pòwrozë założoné za pôle, co bělę wbité w rozmajitich placach kòl brzegù. Bez to mòst mógł przestawiac, a pògónie mëszlele, że stôl sã cud i chrzescjani chòdzą pò wòdze, dze i jak chcą. Óni doch jesz pamiątelę, jak ksàdz bél opòwiódł, že Pón Jezés chòdzył pò jezorze. Wnenczas mało chto ksàdzu dòl wiarã. Osoblèwò, że ani òn ni mógł nafùdrowac wszetczich piaci bróta-ma chleba, ani Mëslébój ni mógł jak Jezés przéńc pò wòdze na ôstrów, a jak próbówòł, tej sã wëkapòł i wszetce mielë z tegò wiele ûcechę.

Kò terò òni widzelę co jinégò i coròzto wiacy pògónów nawrocoła sã na chrzescjaniznã. Lutognièw nie dòl sã na to nabrac i cknął w tim jakas chitrosc. Ale timczasem Miklosz bél góra, smiòł sã głosno z kaszëbskich gùsłów i bùsznił sã, że może chòdzec pò wòdze.

Dlò Jónka i Lilczi to bělę baro cažczé dnie. Tatk miòł zakòzóné sënowi zéndzeniów zùkochóna. Mało czedë jemù sã údało kréjamno zwiornąc z ôstrowia. Wnenczas òcemicą z Lilką plénalë czòlnem pò jezorze.

– Pò do nas – prosił Jónk – tej bǎdzemë mógł sã òżenic.

– Jô ni mògå pòjacing waji wiarë – smätno odpòwiódł dzewùs. – Tê mie przedstowiòsz tacze piakne pòwiòstci ò Panu Jezësu, gòdòsz, że Òn bél dobri, że pòmògòl lëdzom, że szukòł zgùbionych i chçòl zbawieniégò dlò

wszetczich. A wa robita czesto cos jinégò. Twój tatk sã òd nas ódwòròc, straszi nas, smieje z tegò, co dlô nas je swiati, a na ôstatku próbuje to seczérką zniszczyć. To mie sã nie miescy w głowie – Lilka nie wiedza, co ò tim wszetczim mësleć.

– Tê mòsz pròwdä. Mój tatk je pèrnà zblądzony. Ale ni ma jiny radę, jinaczi më nie bǎdzemë razem.

– Ôstaw ôstrów i poj do nas. Ni mùszisz sã wérzekac swoji wiarë. Nama òna nie przesz-kòdzò – góraço prosa Lilka.

– Më ni mòżemë żéc bez slëbù – odpòwiódł.

– Wòjcëszkù...

– Jô sã terò nazywóm Jónk.

– Wébacze mie, jô wiedno zabòcziwom. Jan... Jónk... Wòjcëszk to je wiele piakniész i bògatszé miono – gòda Lilka i wëjima z wòdë piakny kwiatë lekùczi.

– Naszë miona cos òznocząją.

– Jo, jô doch wiém, tê jes opiekunką tich wòdnich lëlijów.

– Jô nie chcå zmieniwac miona. Wiész co, pò smiercë jô sã zamieniã w jeden z tich kwiatów.

– Pò smiercë tê bãdziesz piakniész jak ten kwiat. A jô bãdã przëce, całi szczastlëwi.

– Mòże më sã zamienimë w tacze kwiatë i obsëpiemë wszetczich dobrich bògów? – rojila Lilka.

– Óni wszetce to blós lëdzczé przedstawienia pròwdzëwègo Bòga. Pò smiercë më Gò úzdrzimë taczym, jaci Òn pò pròwdze je.

Miota na ôstatku wiedno mitcza jich sztridë i òni zabòczi-welë ò tim, co jich dze-lało.

Timczasem coròz blézi běla nôwôzniészô dlô mieszkańców wsë noc – sobótci. Óni ti nocë niecélë wioldzi ódzén, tuńcowelë, spiéwelë i zabòwielë sã do samégò rena. Dlô chrzescjaniów to běla noc swiätégò Jana.

A Miklosz pò pròwdzé bél zblądzony. Mòże to za wiòlgò górlëwota mia gó sprowòdzoné na lëchą drogą. Bél coròz barži bùszny i jinych miòł za nic. Na ôstatku òn przeszedł na czesto pieczelną údbą.

– Jak wszetce pògó-nié bãdą zeszli przë ògniu, më kréjamno wlézemë do jich gaju i nòpierwi pòdpòlimë swiati dąb, a późni całą wies. W kùncu jich dosygnie kara Bòskò i sã nawróca – tłomacził swoje planë jednowięrcòm.

– Ale tatkù! Tak doch ni mòze! – Jónk w kùncu wzął sã na ódwòg i stanął procém ojca.

– Céchò bãdz, tê smòrkùl! – zawreszczòł Miklosz – Tê mòsz słechac swòjego ojca!

Nicht wiacy ni miòł ódwòdzi sã ódezwac. Ale Jónk nie wiedzòł, co robic. Wieczór miòł sã spòtkac z Lilką. Na ôstatku sã przemogł, umèslòł przeniewierzec sã ojcu i wszetkò pò-wiedzec Lilce.

Óna ju na niegò cze-ka na brzegù. Wnetka przë widze miesiąca úzdrza swòjego mûlka, jak biegòl do ni pò wòdze. Dozdrza téz na ôstrowie jacis rajbach,

widé głowniów, a w jich mólni lëkowégò strzélca, co célowòł w Jónka. Ód razu rësza w stronâ mûlka.

– Opasuj! Wòjcëszkù!

Jónk òbezdrzòł sã i w ôstatny chwilë ûskò-cził. Strzela góminã i trafia Lilkã. Ona sã zacho-wia i padla w remiona Jónka. Ód ôstrowia ju biegòl Miklosz z wòjazama.

– Tê Judaszu, tê! Jô wiedzòł, że tê cos zamiszlòsz. Zarò mie nazòd dodóm – wrzeszczòł.

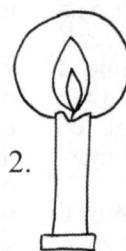
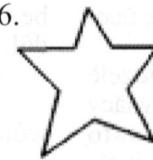
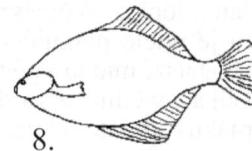
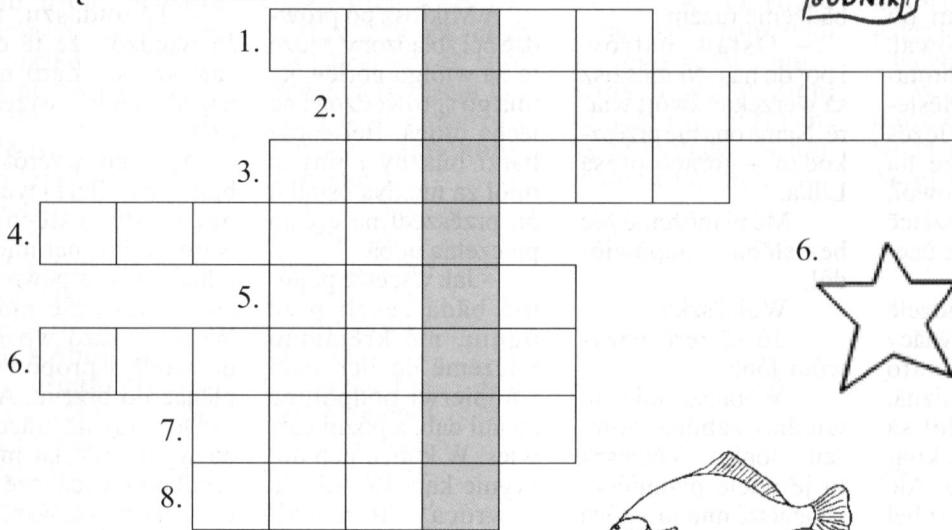
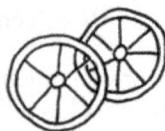
Ale Jónk wzéròł na biólé lica Lilczi i wcale nie mëslòł ûslëchac. Naròz wëcygnął miecz ichùtkòprzecałpòwrozë, co útrzimiwałë mòst. Wszetce zarò wpadlë do wòdë i próbowlë plenac do brzegù. Ale, czë to sprawiłe kräcczi, co sã pòkôzał, jak mòst szedł pòd wòdą, czë ja-czès jiné mòcë, wszetce sã útopilë.

Wtim, na pòmion dzywnych jazgòtów, nadlecòł ze swòjima lëdzama Lutognièw. Rozezdrzòł sã wkòl i rzekl smätno:

– Tacze to sã ceda jich bòga.

Zajiscony pò smiercë córczi wënëkòł wszetczich chrzescjaniów z ôstrowia. Pò tich zdarzeniach wiele z nich przeszlo nazòd na stòrą wiarã. A na jezorze, w tim placu, dze zdzinälë młodi, wëro-sło i zakwitlo wiele biòlich wòdnich lëlijów – lekùczi. Wnetka pò tim òone pòjawiłë sã téz w jinych kaszëbskich jezorach.

Aleksandra Pajak, Lucyna Sorn

TÉMA: GÒDË.**I Rozwiążë krziżówkã.****II Rozwiążë rebùsë.**

ŁA = LÃ

NKA

RA

AF

SZNIE

ST

JÓ

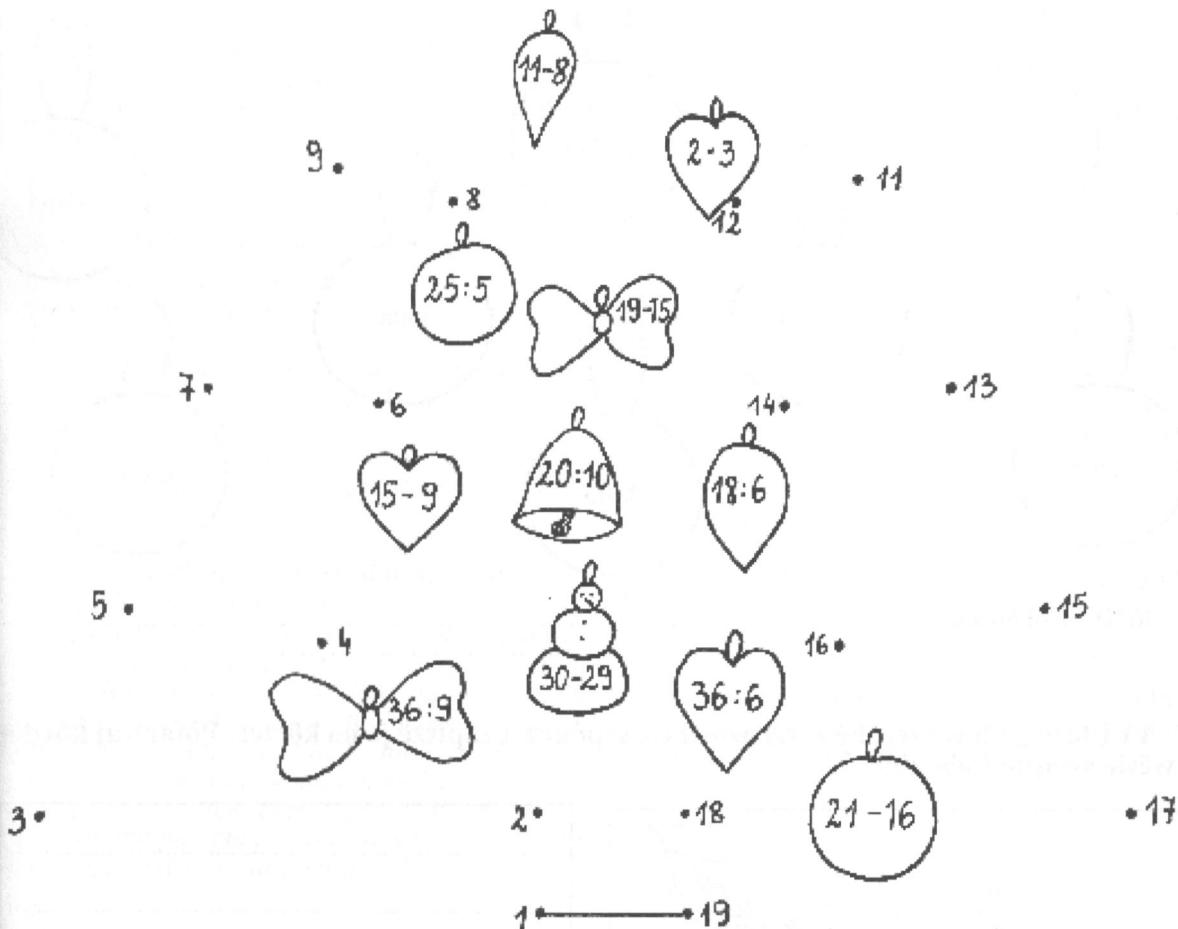

PUP

Rozwiążanije I: kugla, swieczka, antolka, Wiligejo, koza, gwiazda, dama, ręba

III Pôłaczë pùntkë pònumrowóné lèczbama ôd 1 do 19. Pòfarwuj kùgle zgódno z wëni-kama dzałaniów.

10

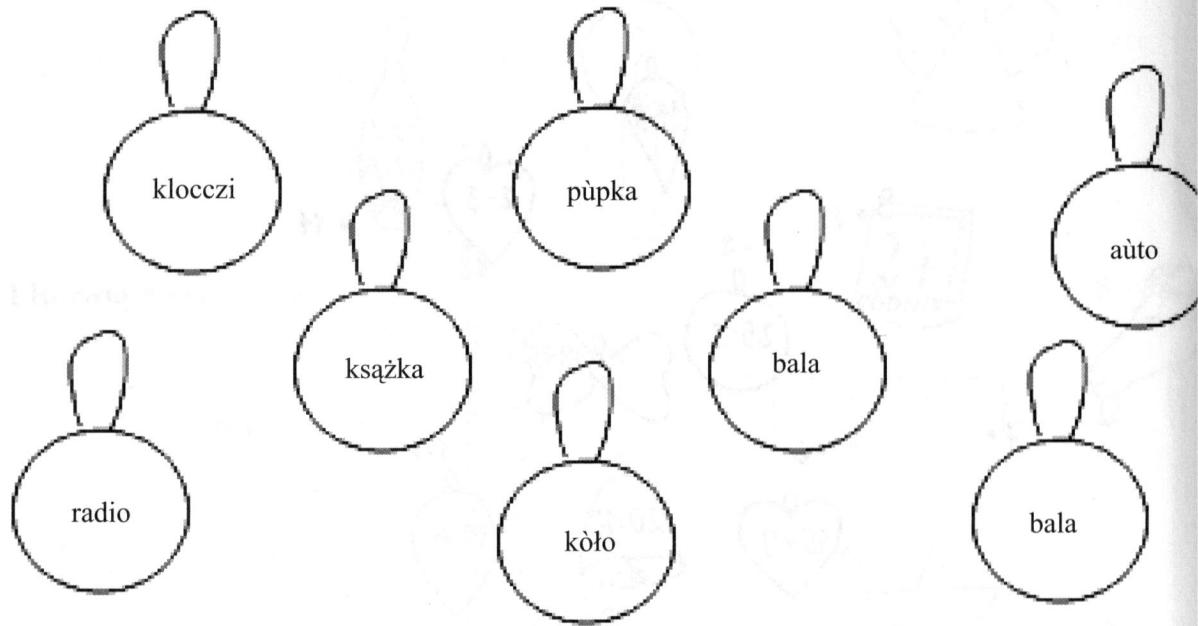
1 – biôli 2 – bruny 3 – mòdri 4 – lilewi 5 – żôlti 6 – czerwiony

IV Ùzupelnie zdania wërazama z rómczi.

Jô lubiã strojic
 Na Wiléjä Gòdów mëma piecze
 Do wieczerzë sôdô sã, czej zasviécy pierszô
 Na gòdowâ wieczerzâ jémë, i
 Na Gòdë dzelimë sã
 Ópłatk kladze sã na
 Pò wieczerzë spiéwomë
 Ó 12 w nocë jidzemë na
 Przódë pò Kaszëbach chôdalë
 Dzecë ceszą sã z

klósczi	gwiôzda	brzadowâ zupâ	sankù	kùchë	pasterkâ	kòlädë
Gwiôzdczi	ópłatkâ	dôrënków	dankâ	rëbë		

V Pòfarwùj kùgle z pòzwama dôrënkow, jaczé tē bë chcôł dostac na Gòdë. Ùzupelnie zdanié.

Jô bë chcôł dostac :

VI Ùlożé gòdowé żèczbë z wèrazowi rozsépónczi i zapiszë je na kôrtce. Pòfarwùj kôrtkã i wësle swòjim blësczim.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Nowégò	Rokù	Wiesołech	i	szczęstlewégò
dôrënkow,	bògatëch	Gòdów,	sélaje	zdrowëch

Hana Makùrót

KRZIKNIK JAKNO PART MÒWË

Krziknik – to part mòwë, za jaczégò pòmòcą móžno wépòwiedzec emòcje, wseczëca, a též wólä tegò, chto gôdô (jego zéczbë, rozkôzenczi); krziknikama sã též ónomatopeje – słowa, jaczé szlachùjú za zwákama z óbkrážiwanym nas swiata.

Krziknik nie ótmieniwô sã. Je samostójnym partã mòwë, tak tej w zdanim nie parłaczi sã z niżodnym jinym słowã.

Krzikniczi móžno pòdzelēc na:

1. **krzikniczi, jaczé wëslowiajä wseczëca:** *a, ach, aha, ala, alakótóm, alana, alaže, alazinkò, aleluja, ecz, ehe, ej, ela, fe, fikak, fiu, ha, haha, hahaha, hahaszu, haps, hq, he, ja jam ja jo, ja në, jak to, jakùz, jej, jejkù, Jena, Jenq, Jene, Jenkù, maricznym, maricznóm, mëk, në, nële, nëtale, nöze, ò, och, ochò, òj, pù, reti, sliczny, szlacha, ala szlachòwe, ülana, wej, wejle, wejleszcze, wejtale, wejtažle;*

2. **krzikniczi, jaczé wëslowiajä wòlä tegò, chto gôdô:** *aha, basta, biada, biéj, bùcz bùcz, cèchò, cèchòta, czip czip, czó, czól, dôlëbóg, dëga, dëgù, dingù, fësz, gap, gas, hahù, hela gäš, hep, hes, hesz, hélo, héjse, hij, hija, hije, hij-hòp, hò-ha, hójt, hòp, hot, hùsz kùr, chrztu chrztu, kôsy kôsy, kóz kóz, kùcz kùcz, liwi, lo lo, loł loł, lołe lołe, mac, müj müj, mük, müža, mi mi, na, na le, në, nët nët, niza, përr, poj, pojk, pojkój, pojczkój, prr, precz, pst, pszt, pùj pùj, pùt pùt, pil, sa, sata, saczkù, sys sys, szop, szuder, tus tus, wara, wil, wili;*

3. **ónomatopeje:** *a mu, basz, baž, biža, bižaneckza, bižahaha, bùbù, bùch, bzi, bija, cup, czaks, czëks, czuder, czup, dér, fér, fidilitka, firlit, fit, ga, gëdlë, gël, gidli, gil, gili, glu, hacz, ham, hamham, hù-hù, chi, chlapù-chlapù, chlup, chlust, chrap, chùchù, kap, kili, kitli, kiwùt, kùkù, kùkùk, lüp lüp, me, miał, piń, pip, pras, pùf, rëtëtëtë, székùt székùt, szmiks, sztukùt sztukùt, szust szust, trururu, trzitrap, trzask-prask;*

4. **apelatiwa:** *gibel-džabel, haja, hajdi, hajdu, hej, héne, hòpka, ópka, ópka, hòpsasa, kùlulu, në, nële, szocz, szopka, tramtiridi.*

Przekładë krzikników óbrobioné na spòdlim: B. Sychta, *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej*, t. I-VI, Wrocław 1967-1976.

Nalezë krzikniczi w teksthach:

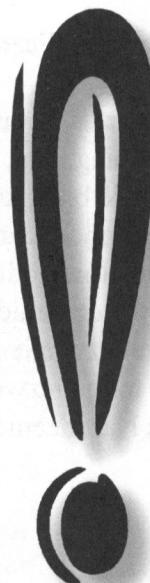
Mariczné bùksë! Wejta le lëdze! Ten damk mie chcôł žiwca úpchnać widlama. Co sã nie dzeje! Gôdóm wama, že czej jô bë mù sã nie wérwa i ùcekla, miôlbë mie je úpchlé. To jô mù nie darëjä. Dôlëbög, ùdóm gó do sądu.

(A. Labuda, *Gùczów Mack gôdô*)

Hej! mòrze, mòrze – lubòtné mòrze (...).
Ó naje mòrze! Të jes nóm chëczą.
(J. Trepczyk, *Hej, mòrze, mòrze!*)

Biža, bižaneckza, zamkniczkój òczka,
Biža, bižahaha, zamknij òbadwa!
(B. Sychta, *Kòlada*)

A! To të jes nen Remùs, parobk z Lepińsczich Pùstk, co mie retowôł od mòkri wòdë! Aj waj, jak jô sã cëszã, že cebie na òczë widzã.
(A. Majkowski, *Zécé i przigòdë Remusa*)

WANOGA

ZMIANA TEME NA PATRIOTIZM

Béata Jankowska

Tej bědejá temové wa-

dowó nowiakszí brzod.

w historycznych molach

zebracjach i běmosc-

mienie w cekawich re-

biczeichach, zecie i dokaze-

jozefa Webiczege, a těz

waczych mises-

dałi wort je jasche

do Sekorzena, gdez je

waczych w-

ziale zestony.

Doch wiele

nich nigde

z nich bez

jidze do Szymbarka.

Na szlachetnego wa-

noznido wort je těz za-

je tam Center Edukacie

i Promocje Regioni

i choc nalezc tam moze

začhow, to jidze sa na-

stawić blis na historia

naszegó norou, a jim-

sztegó nrodu.

sa tam rozmajite ro-

do jego poznamo dzeja

Poloča. Zebé Zachacée

značzenek dlo kozdégó

be miot miec apary

Badomini. Neu mol

Norodnegó Hymnu w

Pahtswowegó Hym-

zef Webiczezi usodzca

czim irodzyf sa jo-

zwiedzemi placu, w ja-

Muze zaczac od

nodzi.

Tej bědejá temové wa-

Czim czesne bez czest-

minie w cekawich re-

biczeichach, zecie i dokaze-

jozefa Webiczege, a těz

w historycznych molach

zebracjach i běmosc-

mienie w cekawich re-

biczeichach, zecie i dokaze-

jozefa Webiczege, a těz

waczych mises-

dałi wort je jasche

do Sekorzena, gdez je

waczych w-

ziale zestony.

Doch wiele

nich nigde

z nich bez

jidze do Szymbarka.

Na szlachetnego wa-

noznido wort je těz za-

je tam Center Edukacie

i Promocje Regioni

i choc nalezc tam moze

začhow, to jidze sa na-

stawić blis na historia

naszegó nrodu.

sa tam rozmajite ro-

do jego poznamo dzeja

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

Gwiżdżde black, koldade zwak

Danči poch, darenkow micki

Zwierzatow godka, paneszko spiewka

Opholkā dzelmine,

Zwonka zwoniene

Czas to je niezweki

Bioth snieg, dzeccy smicich

Swiat czas, cedny swiat

</div

Janusz Mamelsczi

BÔJCZI

PAROBK I GBÙR

Jeden paróbk dosc młodi
na gbürstwie cążkò robił.

Gbùr mądri bél, stateczny,
a dlô parobka grzeczny.

Mito mù dól ùtcéwé,
dól jizbā i gó żewił.

Parobk rósł w mòc i w lata,
znól coróż wiacy swiata.

Zbrzędło mù wnet czurzenié
i biédéchné jedzenié.

Róż wzął do rãczi miskã,
obrócył òpak lëžkã:

„Ni mògã grochù jadac,
òn niehc na lëżce sadac”.

Wnet žécé so ódmienił:
z fejn brutką sã óženił

i wëcygnął na swoje.
Tam žëlë w biéde dwóje.

Czej nie wiedzôł ju radë,
od gbûra chcôl kãsk strawë.

Gbùr dól mù cwiardą szkòlã.
Czej wlôzł z nim rën w stodołã,

tam złapôł széplã òpak,
chcôl wkładac groch do miecha:

„Òn niehc na széplê sadac!
Dac mògã cë le radâ:

Czej wiacy miec cos chcesz,
ùszanuj wpiérw, co môsz!”

ÒWCA I KÒZA

Przeszło latkò, jesén przeszła,
na Kaszëbë zëma przeszła.
Spadlë lëstë, spadlë sniedzi,
chòwa w chléwach dërchem sedzy.

W jedny bùchce, bliskò òkna
zëmą z kòzą mieszka òwca.
A na kòzã i na òwcã
zëma cygnã ód te òkna.

Kòza zmiartô, gnôt przë gnôce,
wszëtkò na ni wcyg dërgöce.
„Je to zémno! Alaže!
Mróz ju przeszedl! Mróz ju je!”

Òwca w cepłą wełnã skrëtô,
mróz ji wcale nie dotékô.
Nawet nie wié, że òn je:
„Mróz le priíndze! Mróz le mdze!”

W jedny bùchce, bliskò òknów,
zëmą òwca z kòzą mieszkô.
Midze nima tak sã dzeje:
jedna drëdzi nie rozmieje.

GÄSË W SZKÒDZE

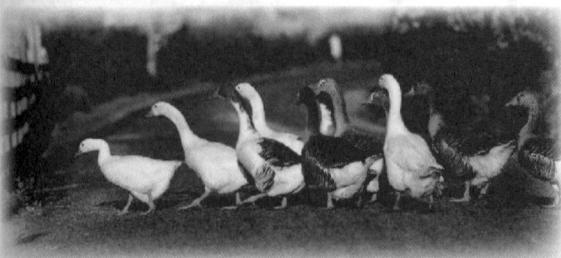
Czej gäse jidą w žëtkò,
tak mówią do se letkò:
„Žebë le chòc pól kłoska,
žebë chòc pól tam dostac!”

Jak sã ju krótkò žëtka,
takô tam jidze gôdka:
„Žebë chòc jeden kłos,
le jeden dól nóm chtos”.

Czej gäse bëlë w žece,
dostaë richtich hëcë:
„Kò dwa, trzë, sztérë, szesc,
nôlepi wszëtkò zjesc”.

*

Na môlą szkódka zgòda
mòże dac wiôlgą szkòdą.

CHOP I ZABE

Chlop na torghu sprzedel celá,
dětkov dosť za níe wilec.
sédem zhotič. Pozná i letku.
Tam zhotego letko przechol.

jidze z miassta chlop ob weccoz.
Dobom z torghu wrongo wesoł.
Mijo bhotko,
a tam sfotko
zabé grasa.
rechotajá.

- Ztěeertře! Ztěeertře!
- Ztěeertře! Ztěeertře!

Chlop to czut,
gorz go wzať;

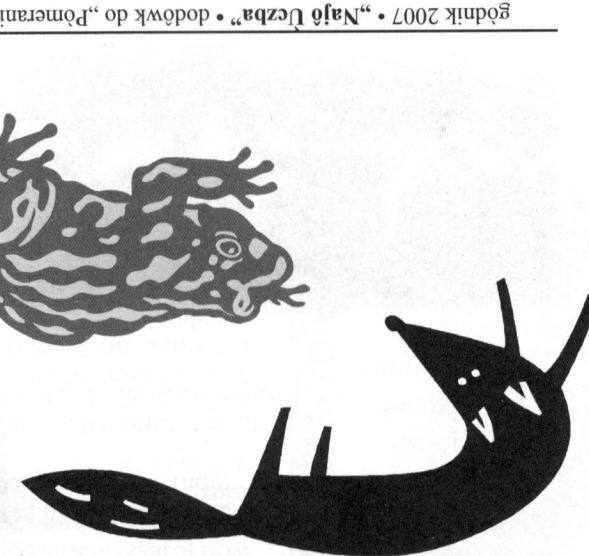
- Ghupé zábe! Jo móm szesci!
jesz szesci zhotich mó moi miseszk!

Zabé na to níe chčák sléchac,
le dali z chlopá rechotac:
Chlop so mésli: - Cze? je tero?
- Ztěeertře! Ztěeertře!

Wzatí! csesná! miseszk do wode:
- Doznač sá možeta tede,
wilec děkow jo mógl níesč,
sztere, cze jak gódom, szesci,

Tres chlop slécho.
Zabé cecho.
Dobom wchodo,
rod zwénečka swa przedkodo.

Bialka w placz:
- Spiti mésleč može tak,
(tim rozmém swójim letczim)
jak rechowac zábe dětci.

KATÓR, ZAJC I LÉS
Szedl so pomatu kafór lasem,
slovolt i w shuchu grzol sá czasem.
Wim něko zaje i z dalek wrzeszczí:
"Odzeh wnet spoli drzewa wszezcze!"
Filolem úckejó,
kafórmlíku!
Na remia nodzí!
A tero z drodží!"
"Wejle! Co to za nípocesszí!
oblęczygrá, wszon i dřewuszí!
"Ach, Kafórowszí mój Waspanie!
Seřeczne dlo Was przewitaminie!
Za chwilá biego lés i stanie:
Zawacze le tero na bhaganié!
"Ach, Kafórowszí mój Waspanie!
Seřeczne dlo Was przewitaminie!

Take zhi narzeckol,
níe úckejó.
Tak zhi narzeckol,
níe úckejó.
"Odzeh je krotko!"
Úckejce chutko!"
"Dzaka cé, Panie Lesowati!
Te wilec zwéskac mózesz na tim.
Kultura wiolga róla gró.
Drežim ja do ten, chto ja mo".
Lés te ju nie czul,
bo fot úckejol.

A kafór stojot, bucha trawi,
jaź odzeh gō tam w lesie strawi.

sł. Tomasz Fópka, muz. Jerzy Stachurski
GWIÓZDKOWÉ PRZEGRZECHE

Tenor/Alto **b** **As** **Des** **E₅+F#** **Es**

1. Partitura **2. Partitura** **3. Partitura**

1. Prost kń - ma - twa, smio - dź. zła - ma - dach. ji - dze nám do chę - cie. mó - eaz albesi.
 2. Stoi - flu - sz - dło - kń - tka - je - rach ród. Sta - rka do - su - ka - dki - cie - sh - flot.
 3. Ob - nen co - si - wó - drat. Dz - uo - statk. mi - cy - m - kń - a - dki. mó - sli - su.

4. Partitura **5. Partitura** **6. Partitura** **7. Partitura** **8. Partitura**

A chro - zazdrzi bē - nc. o - czu - mie elke wie - swęc - ja - szé pō - szud da - dō. kie - je - óm.
 Bia - du kask dli - dze - cy. wie - le - ju - eré mo - oř. dz - waz - qu pō - lové - bné. gwi - a - dor dō.
 Tej pō - wódz - wé Gó - dō. uaj - ga - mił tówe, ze - be gó - duo u - teče Bó - ga. Je - gō - muk.

9. Partitura **10. Partitura** **11. Partitura** **12. Partitura**

Są tam uj: na C. D. cos na spik. ale - dax - go dlo - te skū - gi - en. b - ca.
 D. V. D. in - glog téz wi - dli - chli - skui. zac - jen - kli - xin - li - cym.
 Be - wú táz ūje pu - tli - e na wópk. cos. ou - en - ma wie - dno - chci - in - pa - iak...
 na - wi skuk. prz - dli - gá - kie - cion - pák.
 Chce - mě wic, czej swiat spi, na - rá - jic na - pa - sic - ché du - ko - xeo - lka. kń - aka.
 Wysokuk wid - gwi - o - drti, mdre nem iži dunc - dki Ma - nji. Sę - cu.

Przez kürzatwā, smiotē, z larwą dręch
 Jidze nóm do chęczi, wleczie miech
 A chto zazdrzi bēnē, oczom nie chce wierzęc,
 jaczé pēszne darē kręje òn:

Są tam tej: na CD cos na spik,
 słodczégò do te skópicą,
 DVD, laptop téz w miechù skrzi
 z cekłoktrystalicznym licā.

Stréfle są dlō tatka – je z nich ród
 Starka dosta ksążka – czetō flot
 Brzadu kąsk dlō dzeczy, wszelejacżé rzeczé
 Dziewczęc pōtrzébné gwiôzdzor dō.

Hewò téz fejn parfim ē na wiérzk
 cos, co mēma wiedno chęala –
 nowi statk, przedō sā kluczów pák
 a do tegò wikszi garaż...

Òb nen cali wérwas leno stark
 nójcy so kólädä, mësli so:
 – Tej prôwdzéwé Góđe, czej pamiâtôsz, żebë
 gódno útczec Bòga, Jegò znak.

Chcemē wic, czej swiat spi, razā jic
 na pasterkā do koscółka.
 W przódku wid gwiôzdë drži, mdze nóm lži
 duńc do Marji Sëna kùmka.

